

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

Nr. A81/013

4 december 1981

ROEMENIË 's ZELFSTANDIGE BUITENLANDSE POLITIEK : FEIT OF FICTIE ?

De afgelopen weken heeft de Roemeense president en partijleider enige malen de voorpagina's van de Westerse pers gehaald met oproepen aan West en Oost om de kernwapenwedloop in Europa terug te dringen. Aangezien de inhoud van 's uitspraken in ieder geval op gespannen voet staat met het standpunt dat huldigt, is het zinvol enige aandacht te schenken aan enkele aspecten van de huidige positie van Roemenië binnen het Oostblok : Roemenië is immers volwaardig lid, zowel van de Comecon als van het Warschau Pakt.

ROEMENIË 's ONAFHANKELIJKE BUITENLANDSE POLITIEK : FEIT OF FICTIE ?

-----'s ontwapeningsoproepen.

Eind oktober sprak _____ zich in interviews met een tweetal West-duitse bladen uit voor terugtrekking van Russische middellange afstands-raketten uit Europa in ruil voor niet-plaatsing van soortgelijke nieuwe Amerikaanse raketten in West-Europa. De Roemeense leider verwoordde zo een standpunt dat afweek van de visie van de leiders in Moskou *).

In een interview met de NCRV-actualiteitenrubriek "Hier en Nu" (21 november j.l.) verwijderde _____ zich - in ieder geval op het eerste oog - nog verder van Moskou. Terwijl op dat moment vanuit alle andere WP-staten

felle kritiek kwam op de door president _____ in zijn televisierede van 18 november voorgestelde nul-optie, verklaarde de Roemeense partijleider dat _____ 's voorstellen serieuze bestudering verdienden (evenals trouwens de voorstellen van _____) en dat hij voorstander was van een nul-optie.

En ook in de sedert begin november van hogerhand georganiseerde vredesdemonstraties in Roemenië gebeuren dingen, die Boekarest door Moskou niet in dank zullen worden afgenomen. In deze demonstraties worden namelijk zowel leuzen tegen de plaatsing van Amerikaanse raketten in Europa als voor de terugtrekking van Russische raketten uit Europa meegevoerd **) -Overigens dient ten aanzien van deze demonstraties wel bedacht te worden dat de situatie in dat land reeds in zoverre verschilt van die in landen als Nederland, dat in Roemenië geen kernwapens zijn gestationeerd.

De recente stellingname van de Roemeense leider mag zeker niet uitgelegd worden als zoiets als een pro-Amerikaanse sympathie - betuiging of een schoppen tegen Moskou. Zo is er toch op z'n minst sprake van een nuanceverschil ten gunste van de Sowjet-Unie, wanneer hij enerzijds pleit tegen plaatsing van nieuwe raketten en anderzijds voor geleidelijke terugtrekking

---

*) Volgens het Kremlin herstelde de opstelling van de SS-20 immers het evenwicht in Europa voor wat betreft de kernwapens voor de middellange afstand.

**) In de enige andere grootscheepse vredesdemonstratie in een Oost-europees land, die in Potsdam /DDR op 25 oktober j.l., werd alleen gedemonstreerd tegen de opvoering van de kernbewapening in Europa door de NAVO.

van reeds geplaatste. En ook de uitspraak, dat de Europese landen vele gemeenschappelijke belangen hebben, die echter niet altijd stroken met de belangen van enkele bondgenoten, vooral als die niet in Europa zijn gelegen, lijkt eerder op de VS dan op de Sowjet-Unie te slaan.

Sociale onrust in Roemenië

De economische situatie, waarin Roemenië zich bevindt, is ronduit slecht te noemen. Niet alleen is er sprake van een dermate hoge schuldenlast aan het Westen, dat verhoging daarvan eigenlijk niet meer verantwoord is, maar ook is bijvoorbeeld de olie-import te gering om de petrochemische industrie volop te kunnen laten draaien. Tot overmaat van ramp is de oogst ver onder het benodigde peil gebleven, waardoor de voedsel- en de veevoedermarkt zo krap is geworden, dat rantsoenering van een aantal artikelen, ook eerste levensbehoeften, inmiddels is ingevoerd. De laatste weken heeft de in Parijs zetelende "Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens in Roemenië", een dissidenten-organisatie, enige keren bericht dat er sprake is geweest van ongeregelheden in Roemenië, zowel op het platteland als in mijnstreken *). Oorzaak van de ongeregelheden zou de slechte voedselsituatie zijn.

Waarnemers achten het bepaald niet uitgesloten, dat middels zijn ontwapeningsvoorstellen en de vredesdemonstraties poogt de aandacht zowel van de Westerse media als van de eigen bevolking af te leiden van de slechte economische situatie en de daardoor veroorzaakte binnenlandse spanningen.

Boekarest's positie binnen het Oostblok

De slechte economische situatie heeft ertoe geleid, dat Roemenië in de afgelopen maanden nauwere samenwerking in Comecon-verband is gaan nastreven. Tot voor kort was Boekarest een verklaard tegenstander, wanneer andere lidstaten voorstellen in deze richting deden. Zowel tijdens de juli-zitting van de Comecon als tijdens de Krim-ontmeeting tussen en (31 juli j.l.) bleek de Roemeense houding in dezen

---

*) Toen kort geleden een bezoek wilde brengen aan een mijnster zou de helikopter, waarin hij reisde, bij de landing zelfs met stenen zijn bekogeld.

drastisch te zijn veranderd. Alhoewel deze koerswijziging vrij algemeen werd beoordeeld als een buigen in de richting van Moskou, gaven de Sowjetleiders niet of nauwelijks gehoor aan de Roemeense verlangens.

, de Russische houding kennelijk beu zijnde, stelde in zijn rede op de jongste CC-zitting van de Roemeense CP (25 november j.l.) de Comecon mede-verantwoordelijk voor de slechte economische situatie in Roemenië. Hij dreigde weer bij het Westen te zullen gaan aankloppen als er geen duidelijke wijziging zou komen in het Comecon-beleid. Niet alleen op economisch terrein kwam er in de afgelopen maanden beweging in het Roemeense standpunt. Ook in de beoordeling van de situatie in Polen is Boekarest namelijk opgeschoven in de richting van Moskou. Eind september verscheen in het Roemeense partijdagblad Scinteia een ongemeen scherpe veroordeling van de ontwikkelingen in Polen. De Poolse CP werd opgeroepen haar leidende rol in de samenleving weer op te nemen en weer leiding te gaan geven aan de opbouw van de socialistische samenleving. Contra-revolutionaire en anti-socialistische elementen, die volgens het blad binnen het Poolse vrije vakverbond Solidariteit de overhand hadden gekregen, dienden krachtdadig te worden bestreden.

heeft met name in zijn buitenlandse politiek altijd plaats ingeruimd voor vertoon van onafhankelijkheidszin en nationalistische gevoelens. Nu het er naar uitziet dat hij, wil hij de broodnodige economische hulp van de Comecon-partners (met name de USSR) krijgen, op economisch terrein nog sterker voor Moskou zal moeten buigen, kan het zijn dat hij juist middels de gememoreerde ontwapeningsvoorstellen en vredesdemonstraties zijn onafhankelijkheid in internationale politieke aangelegenheden nog eens heeft willen demonstreren.

Bedacht dient voorts overigens ook te worden, dat Boekarest weliswaar van tijd tot tijd internationaal een ander geluid laat horen dan Moskou, maar dat er nimmer serieus sprake is geweest van een eventueel uittreden van Roemenië uit de Comecon of het Warschau Pakt. En qua binnenlands beleid heeft de Roemeense leiding geen aanleiding gegeven tot een vermoeden, dat men het minder nauw zou gaan nemen met de marxistisch-leninistische principes; integendeel, iedere vorm van oppositie werd en wordt krachtdadig aangepakt.

Het vorenstaande in rekening brengend is het niet eens onwaarschijnlijk, dat het voor Moskou in bepaalde situaties aantrekkelijk kan zijn om Boekarest voor wat betreft bepaalde internationale kwesties de vrije hand te

laten danwel het een "dissident" geluid te laten vertolken. Enerzijds kan het Westen zo in verwarring gebracht worden of kan in bepaalde delicate kwesties zo de mening in het Westen gepeild worden, anderzijds kan zo een handreiking worden gedaan aan die stromingen binnen de Westerse samenleving, die menen met afzonderlijke kleine Oosteuropese landen tot zaken te kunnen komen.